

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

481 פ"ק פ"ק ויחי תש"פ סנה י"א א"ל י"ן
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: יוסף שלימות הרצון

במדרש: "כלום עושה אדם ציצית אם אין הקב"ה מזמין לו טלית", וכן הוא ביתר המצוות. ואם כן, כיון שהכל הוא מהקב"ה, א"כ מהי עבודת האדם, ועל מה מקבל שכר? אלא שעבודת האדם היא הבחירה, מה שבוחר ברצונו הטוב לקיים המצוה.

ועוד הוסיף לומר, שגם מה שהאדם בוחר ברצונו לקיים המצוה, אינו לגמרי מצידו, רק מצד מה שהקב"ה עוזר לו, כי לולי שהקב"ה עוזרו אין יכול לו, וזה לשונו: "ואם כן אין האדם עושה כלום אך רק זאת מעט שרוצה לעשות רצונו יתברך שמו, ואז הקב"ה עוזר לו, וזה הרצון הוא נקרא ראשית".

נמצא, שבכל מצוה ומצוה שיהודי מקיים, הוא כלל אינו עושה את המצוה כי הכל מאיתו יתברך, וממילא לא מגיע לו שכר על המצוה. וכל סיבת השכר היא מחמת הרצון הפנימי לקיים את המצוה.

ואצל מצות קבורת יעקב, כל השבטים רצו לקיים מצוה זו, אבל הקב"ה שהוא חוקר כליות ולב ידע את גודל רצונו של יוסף הצדיק לקיים מצוה זו, לכן גלגלו מן השמים שישיביע יעקב את יוסף שיקברהו בארץ כנען, ויוסף הצדיק הוא זה שיטפל בקבורתו של יעקב אביו, ובזה הוא נחשב "חטף את המצוה".

כלומר, ה"חטיפה" היא כלפי החלק הרצוני של האדם שאינו מתייחס אל בורא עולם. כאשר היה אצל יוסף את אותו חלק רצוני, יותר משאר האחים, המצוה מתייחסת אליו ולכן נחשב שחטף את המצוה.

בזה נבוא ונבאר את מה שאומר יעקב אבינו ליוסף: "ושכבתי עם אבתי ונשאתי ממצרים וקברתני בקברתם"

המדרש (קה"ר ז, ו) מביא: אמר רבי חנין מידת פירעון מה היא? יעקב מת בארץ מצרים מי ראוי להיטפל בו לא הקב"ה שאמר לו (בראשית מ"ו) "אנכי ארד עמך מצרימה וגו'", בא יוסף

וחטף לו את המצוה דכתיב (שם נ) "ויעל יוסף לקבור את אביו". מת יוסף במצרים, מי ראוי להיטפל בו לא השבטים שהשיביע אותם, שנאמר (שם) "וישיבע יוסף"? בא משה וחטף לו את המצוה, שנאמר (שמות י"ג) "ויקח משה את עצמות יוסף", מת משה ופרע לו הקב"ה בכבודו, שנאמר (דברים ל"ד) "ויקבור אותו בגיא".

והנה מה שאמר בעל המדרש "בא משה וחטף לו את המצוה" הוא מבואר היטב, כי יוסף הצדיק נתן אפשרות לכל עם ישראל לטפל בהבאת גופו הקדוש לקבורה בארץ ישראל, ובא משה והקדים את כל ישראל. וכמו שאומרת הגמרא בסוטה (ג.): תנו רבנן, בוא וראה כמה חביבות מצוות על משה רבינו, שכל ישראל כולן נתעסקו בביזה, והוא נתעסק במצוות שנאמר "חכם לב יקח מצוות", וטיפל בהוצאת ארונו של יוסף מן הנילוס. כיעו"ש.

אולם מה שייך כאשר הקב"ה הבטיח ליעקב אבינו (ויגש מ"ו ד) "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה". ובא יוסף והעלה את אביו כיצד נתקיים בזה "בא יוסף וחטף לו את המצוה", השייך לחטוף מצוה מבורא עולם?

אלא, הרה"ק רבי חיים מצאנז ז"ע בספה"ק דברי חיים (פרשת כי תבוא) כתב, ידוע שכל המצוות שאדם עושה הרי עצם הדבר אשר יש לו כוח והיכולת לבצע את המצוות, הוא כבר מתנה מהקב"ה, וכמאמר המדרש תנחומא (פרשת אמור סימן ז) על הפסוק (איוב מ"א, ג) "מי הקדימני ואשלם", ואמר על זה

ולכאורה היה צריך לומר בתחילה "ונשאתני ממצרים" ורק אחר כך "ושכבתי עם אבות"?

אלא שכלל בדינו (קידושין מ:): "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה", ממילא כשהיה רצון אמיתי ליוסף הצדיק להעלות את גופו של אביו, בשמים נחשב הוא שכבר העלה את גופו והתקיים "ושכבתי עם אבות" ואחר כך יקיים בפועל את "ונשאתני ממצרים".

בזה נבאר את דברי הגמרא במגילה (יג:): אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: הקציף הקדוש ברוך הוא אדון על עבדיו לעשות רצון צדיק ומנו יוסף שנאמר "ושם אתנו נער עברי עבד וכו'".

וצריך להבין מו הלשון "רצון צדיק"?

אלא ודאי כשיוסף היה בבית האסורים הי ברצונו לצאת משם ולהיות חופשי כמו כל אדם, אולם "רצון צדיק" הרצון האמיתי והפנימי שלו היה לצאת כדי לקיים רצון ה' ביתר שאת, דבר שהיה מוגבל בון בהיותו בבית האסורים, לכן הדגישו חז"ל "לעשות רצון צדיק" שיוסף הצדיק אינו כשאר האסירים המחפשים לצאת לחופשי עבור החופש בלבד, אלא אצל יוסף זהו רצון פנימי כדי לקיים את התורה והמצוות דבר שהיה מוגבל בהם בהיותו בכלא.

ומחמת גודל רצונו של יוסף הצדיק לעשות רצון יוצרו, זכה כי כל מהותו היה "רצון" וזכה להשלים את מידת הרצון. ובזה יובנו דברי קדשו של השפת אמת ז"ע (ויגש, תרל"ו) וז"ל: כי יש בשבת קודש לכל נפש ישראל התעוררות הרצון לאביו שבשמים והוא בחינת יוסף הצדיק, שהוא התשוקה להש"ת ברשפי אש שלהבת יח. לכן השכינה מסייעת לנו בגלות בזכות השבת, לכן מבקשים במוצאי שבת על הגאולה וכמ"ש אילו שמרו בני ישראל שתי שבתות וכו'. עכ"ל של השפת אמת.

לכן נפטר יוסף הצדיק בזמן של סעודה שלישית (זוהר הקדוש פרשת תרומה דף קנו). כי הוא זמן של גילוי העת רצון העליון. והוא אשר זכה לרצון פנימי עמוק ואמיתי לעשיית רצון ה' ובזה השלים את "מידת הרצון", לכן נפטר בעת רצון זו.

עוד יבואר בזה מה שכתב בספה"ק שם משמואל (פרשת קרח ר"ח תמוז שנת תרע"ב) שהביא בשם אביו בעל האבני נזר ז"ע לבאר את עניינו של קרח שרצה כונה ולויה יחד, וזאת על פי מה שאמר יעקב אבינו על שמעון ולוי "בקהלם אל תחד כבודי וגו' וברצונם עקרו שור", ומה ענין זה לזה?

ואמר, כי ידוע שמידת הכהנים משונה ממידת הלוויים, אך מידת רצון היא כוללת כל המידות. וקרח חשב שבא למידת הרצון על כן חשב להיות כהן ולוי יחד, כמו משה רבינו ע"ה שהיה לוי וכהן גדול חולק בקדשי שמים מטעם זה. אך באשר פגמו במידת הרצון במכירת יוסף ששם לא היה ח"ו שום כעס ונקמה, רק ברצון גמור אלא שחשבוהו לרודף כמ"ש בספרים, ועל כן כתיב "וברצונם עקרו שור" ולא באפם, זה שעמד לשטן לקרח שלא היה יכול להגיע למידת הרצון, ודפח"ח. עכ"ל.

ולפי דרכינו יש לפרש את דבריו, קרח רצה כהונה ולויה יחד מחמת שחשב שהצליח להשלים את "מידת רצון". היינו שבפנימיותו העמוק יהיה רצונו רק לעשות רצון ה', וללא כל ייחנות של רצונות זרים.

אלא שמחמת שסבו של קרח – לוי, מכר את יוסף הצדיק, אשר זכה להשיג ולהשלים את מידת הרצון, ממילא נעשה פגם בזרעו שכבר אינו יכול להגיע לשלימות מידת הרצון.

והנה בילקוט ראובני (פרשת וישב) הביא בשם המגלה עמוקות וז"ל: ענין מכירת יוסף שראה שיצא ממנו ירבעם בגימטריא 'מרכבה טמאה', ובגימטריא 'כלב רע', וזהו סוד 'נשסה בו את הכלבים' – מידה כנגד מידה. עכ"ל.

כלומר, ירבעם היה משבט יוסף מבני אפרים, והיה בו את שלימות הרצון לקיים את רצון ה', והיה גדול בתורה וכדברי הגמרא בסנהדרין (קב:): תורתו של ירבעם לא היה בה שום דופי... "ונשניהם לבדם בשדה" - מלמד שכל תלמידי חכמים דומים לפנייהם (לפני אחיה השילוני וירבעם) כעשבי השדה, וכל טעמי תורה מגולים לפנייהם כשדה. וחיידו דברים שלא שמעה אוזן מעולם.

ואף היו שאיפותיו טהורות, שבגמ' שם (קא:): מובא, שכל מה שהביאו להעמיד עגלים בידן ובבאר שבע, הוא מפני קנאתו במלכי בית דוד שבראשם עומד בן ישי, שהיה אז רחבעם מלך יהודה שהוא בן שלמה בן דוד בן ישי, כמו שאמרו חז"ל, שחשש שתינטל ממנו המלכות כשיבואו כל ישראל לרגל ויראו מלכי בית דוד יושבים והוא עומד, כי אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, הקנאה החלה בו מכיוון החיובי, להערכתו את קרבת ה' למלכי בית דוד, ואת ההבטחה שיש להם מאת הבורא להיות המלוכה אצלם לדורות, שהרי כתר מלכות שורשו גבוה בקודש, והזוכה לו זוכה לסייעתא דשמיא ולהשגות נפלאות כיאות למנהיג בישראל, שהוא צינור שכל ההשפעות לעם יורדים דרכו.

וכמו שביאר הסבא מנוברדוק במאמר "זיכוי הרבים" שבסוף ספרו "מדריגת האדם", שהמזכה הרבים, אחר שהרבים תלויים בו מקבל הוא השגה אלוקית על מנת להנהיג את העם, וביאר שם דלכך כאשר משה לא יכל שאת לבדו את העם, וצירף שבעים זקנים לסייעו, נצטווה להאציל מן הרוח אשר עליו לתיתה אליהם, ולכאורה למה היה כן, והלא היה אפשר שהבורא היה מאציל עליהם רוח חדשה להנהיג העם, ולמה הוצרך שמישה יאציל מרוחו?

והסביר שם, דכיון שמישה נמנע מלשאת בעול העם לבדו, אין צורך לו ברוח אשר עליו באיכות כ"כ גדולה שניתנה לו רק בשביל ישראל. וכמו שאמר לו הקב"ה למשה במעשה העגל: "לך רד כי שיחת עמך". אמר רבי אלעזר: אמר לו הקב"ה למשה: "לך רד מגדולתך, כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, עכשיו שחטאו, אתה - למה לי" (ברכות לב.). הרי שהמנהיג מתעלה מאוד להיותו מנהיג בישראל.

וזה היה הרצון האמיתי של ירבעם והגיע לשלימות הרצון מחמת שהיה מזרעו של יוסף, ולכן נקרא "כלב" כי כולו לב, מצד פנימיותו טהור הוא.

אולם נהפך ירבעם ל'כלב רע', מהצרות עין למלכי בית דוד, עד שבעט בכל.

העלון הוקדש לעילוי נשמת מר סבי עטרת ראשי הר"ר יצחק נחום זצ"ל שהיה מרביץ תורה לעדרים ומזכה את הרבים והשיב רבים מעוון. נפטר י"ז טבת התשע"א.